

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 14.07.2025
Sayı: 787

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Afet ve Acil Durum Yönetimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Teklifim gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Gökazar BİÇER KARACA
Denizli Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 16-7-2025	Esas No: 2/3208

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
14 Temmuz 2025
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
14 Temmuz 2025
No: 1665158

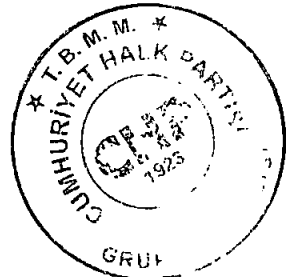
GENEL GEREKÇE

İklim değışikliğine bağılı afetlerin sayısı ve şiddeti her geçen gün artarken, afetlerin toplumsal etkileri de daha belirgin hale gelmektedir. Afetlerin yalnızca fiziksel yıkımlarla değil, aynı zamanda sosyal ve toplumsal kırılğanlıklarla da sonuçlandığı açıktır. Özellikle kadınlar ve çocuklar afet süreçlerinde barınma, sağıık, güvenlik ve sosyal destek bakımından daha yüksek risk altındadır.

Dünya genelinde çeşitli ölkelerde 2024 yılında yaşanan yalnızca 21 büyük afetin faturası 417 milyar dolara ulaşmıştır. UNICEF'e göre dünyada 2,2 milyar çocuk iklim değışiklikleri nedeniyle riske maruz kalmakta; her dört çocuktan biri "aşırı yüksek riskli" ölkede yaşamaktadır. Bu tablo, felaket maliyetlerini fiziksel altyapının ötesinde; özellikle çocuk ve kadınların eğitime, sağıık hizmetlerine, sosyal güvenliğı erişiminde kırılmalar yaratan boyutlara taşımaktadır.

Türkiye özelinde de iklim krizi etkileri giderek ağırlaşmaktadır. 6 Şubat 2023'teki deprem, 11 ilimizi doğrudan etkilemiştir. TMMOB'un resmi kaynaklara dayandırdığı değerlendirme raporuna göre 50 bin 783 vatandaşımız yaşamını yitirmiş, 107 bin 204 vatandaşımız ise yaralanmıştır. Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneğı'nin araştırmasına göre ise; 13,5 milyon vatandaşımız bu afetlerden etkilenmiş iken, bunların içinde 5,4 milyon çocuk bulunmakta ve yaklaşık 4 milyon çocuk eğitim, barınma ve psikososyal destek için hala yardıma ihtiyaç duymaktadır. Bu durum, toplumsal kırılğanlıkları derinleştirmiş, özellikle kadın ve çocukların afet sonrası süreçlerde yaşadığı güvenlik, sağıık, eğitim ve barınma sorunlarını görünür kılmıştır. Deprem sonrası çocukların yaklaşık %54'ü annesini, %38'i ise babasını kaybetmiş; yarısı kardeşini yitirmiştir. Bu çocukların önemli bir kısmında travma sonrası stres bozukluğu, kaygı ve depresyon semptomları gözlemlenmiştir .

Kadınlar açısından da afet öncesi ve sonrası veriler durum kritikliğini ortaya koymaktadır. UNICEF'in 2024 tarihli acil durum raporuna göre, deprem bölgesinde yaklaşık 130 bin hamile kadın bulunmakta iken, sağıık hizmetlerine erişimde zorlanmış, hijyen ve mahremiyet sorunları yaşayan anne-bebek sağıığı risk altında kalmıştır.

Ayrıca çalışmalar, kadınların deprem sonrası ev içi rollerinin ve ekonomik kırılganlıklarının arttığını, gelir kaybı ve psikososyal yükü karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Ek olarak, doğal afetlerin ardından cinsel şiddet, çocuk istismarı ve zorla evlilik vakalarında artış gözlemlenmektedir. UNICEF, afet sonrası risk altında olan kız çocuklarının orta vadede "okulu bırakma" oranlarında belirgin bir yükseliş kaydettiğini raporlamaktadır .

Gebelik sürecindeki kadınlar için de iklim krizi ciddi sağlık riskleri barındırmaktadır: Doğumdan önceki hafta yaşanan her 1 derecelik sıcaklık artışı ölü doğum riskini %6 oranında artırmaktadır. Bunun yanında aşırı sıcağa maruz kalan kadınlarda menopoz dönemine ait uyku ve metabolik sorunlarda da artış gözlemlenmektedir .

İklim krizinin ve afetlerin kamu maliyesi üzerindeki ekonomik yükünü düşündüğümüzde; 2030 yılına kadar dünya üzerinde afet maliyetlerinin yıllık 300 milyar Doların üzerine çıkacağı tahmin edilmekte, bu da afet öncesi dayanıklılık yapılarına yatırım yapılmadığı sürece bütçelerin büyük kısmının bu sürece yönlendirileceğini göstermektedir. Dünya genelinde kalkınmakta olan ülkeler, bütçelerinin %1'den daha azını afet önleme ve direnç altyapısına ayırmaktadır; Türkiye de benzer zorluklarla karşı karşıyadır .

Bu veriler ışığında, 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Kanunu'na yapılacak bu değişiklikle, afet anı sonrasında dezavantajlı grupların başında gelen kadın ve çocuklara yönelik sorunları gidermek, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir afet yönetimini kurumsallaştırarak sosyal devlet anlayışını güçlendirmek amaçlanmaktadır. Kadın ve çocukların kriz anında daha güçlü olmasını sağlayan "Dayanıklılık Merkezleri" ve toplumsal cinsiyet temelli ihtiyaç analizleri, yalnızca insani değil, ekonomik anlamda da sorunların beşeri ve ekonomik maliyetlerini düşüren önleyici düzenlemeler olarak öne çıkmaktadır. Nitekim her 1 Dolarlık dayanıklılık yatırımı, ortalama 100 Dolarlık kaybın önlenmesi anlamına gelmektedir .

Sonuç olarak işbu kanun teklifi ile Afet Kanunu'nun kırılgan gruplara yönelik afet yönetiminin kurumsallığı artırılacak, kadın ve çocuklar açısından zaruri bir koruma mekanizması tesis edilmesi amaçlanmaktadır.

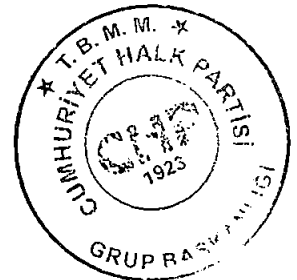
MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Afet sonrası hizmetlerin yürütülmesi adına yapılacak harcamalar arasında afet bölgelerinde kadın ve çocuklara yönelik psikososyal destek, barınma, sağlık ve hukuki danışmanlık gibi hizmetlere özel ödenek ayrılması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Afet bölgesinde yürütülecek hizmetlerin planlanmasında toplumsal cinsiyet temelli ihtiyaç analizinin üst yöneticileri tarafından yapılması ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından kadın ve çocuklara yönelik psikososyal destek, barınma, sağlık, hukuki danışmanlık hizmetlerini içeren “Kadın ve Çocuk Dayanışma Merkezleri” kurması ve işletmesi, yerel yönetimlerin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile işbirliği içerisinde çalışarak görevlerin ifasında kullanılmak üzere merkezi yönetim bütçesinden gerekli ödeneğin aktarılmasıyla özel hesaplarda izlenerek sadece bu hizmetler için kullanılması amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

5902 SAYILI AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Kanununun 23'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir:

“Bu kapsamda yapılacak harcamalar arasında afet bölgelerinde kadın ve çocuklara yönelik psikososyal destek, barınma, sağlık ve hukuki danışmanlık gibi hizmetlere özel ödenek ayrılır.”

MADDE 2- 5902 sayılı Kanun 26 ncı maddesine aşağıdaki ek madde eklenmiştir:

“EK MADDE 2- “(1) Afet bölgesinde yürütülecek hizmetlerin planlamasında toplumsal cinsiyet temelli ihtiyaç analizi yapılması esastır. Kurum ve kuruluş üst yöneticileri, afet sonrası hizmet planlamasında toplumsal cinsiyet temelli ihtiyaç analizinin yapılmasından sorumludur.

(2) Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afet bölgelerinde kadınlara ve çocuklara yönelik psikososyal destek, barınma, sağlık ve hukuki danışmanlık hizmetlerini içeren ‘Kadın ve Çocuk Dayanışma Merkezleri’ kurmak ve işletmekle yükümlüdür.

(3) Afet bölgesi ilan edilen yerleşim yerlerinde yerel yönetimler, kadın ve çocuklara yönelik sosyal hizmetlerin planlanması ve uygulanmasında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile iş birliği içinde çalışmakla yükümlüdür. Bu kapsamda yerel yönetimlere verilecek görevlerin ifasında kullanılmak üzere merkezi yönetim bütçesinden gerekli ödenek aktarılır. Bu ödenek, özel hesaplarda izlenerek sadece bu hizmetler için kullanılır.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

